ברק נפרד מעורכי הדין

נשיא בית המשפט העליון בחר בבמת הכנס השנתי – כדי לומר שלום, רגע לפני שהוא פורש ◼ "אני עוזב בעצב ובשמחה", אמר אהרן ברק, "עשיתי כל מה שיכולתי למען החברה הישראלית" ◼ אין לו שום כוונה להתמנות לנשיא המדינה או לכל תפקיד ציבורי אחר: "את השנים שנותרו לי אקדיש לכתיבת אותם ספרים שלא הספקתי לכתוב"

זה זה. עידן הסתיים. אהרן ברק, ללא ספק גדול המשפטנים במדינת ישראל אי פעם, ואחד מחשובי השופטים כיום בעולם כולו – פורש. בית המשפט העליון, לא יהיה אותו דבר בלעדיו. אבל אבי המהפכה החוקתית יודע – הגיע הזמן לפנות את הבמה לאחרים.

ברק בחר בכנס השנתי של לשכת עורכי הדין – כדי להיפרד מהקהילה המשפטית. "הייתי רוצה להיפרד מכם", אמר ברק למאות עורכי הדין שמילאו את האולם. "זאת ההזדמנות האחרונה שלי לומר לכם, כנשיא בית המשפט העליון, שלום".

זהו נאום הפרידה שלו:

"28 שנים ישבתי בבית המשפט העליון, תקופה ארוכה מאוד. קודמו להן שלוש שנים ומשהו כיועץ משפטי לממשלה. כעת אני עוזב את תפקידי. אני מצפה לרגע שהמסך ירד ואני ארד מהבמה, עם שלמות נפשית מלאה. בלי כעס, בלי עצבנות. אני שלם עם עצמי. אני יודע היטב את כישלונותיי, אני מכיר בהם, אני מדבר עליהם, חברים אומרים לי שאני מדבר עליהם יותר מדי. ואני יודע גם אי אלה הישגים. אם הצלחתי לרשום הערת שוליים בהיסטוריה שלנו, זה הסיפוק הגדול ביותר שיש לי כאיש אקדמי שמתעניין בהערות שוליים.

"אני עוזב את בית המשפט העליון בעצב ובשמחה גם יחד. אני עוזב אותו בעצב, משום שאני נפרד מחברים יקרים וטובים, שאיתם אני עובד, חלקם שנים הרבה, חלקם שנים מעט. בימי כהונתי כנשיא בית המשפט העליון נפרדתי מרבים מחבריי. הראשון שבהם היה מאיר שמגר, שופט גדול מאוד, והאחרון שנפרדתי ממנו הוא ידידי הטוב השופט חשין, גאון בדורו. אמרתי ואני חוזר על זה, שופט גדול, גדול מאוד, שאומנם היו לי מחלוקות איתו, אבל תמיד מחלוקות ברוח טובה. אמרתי למישה, אני תמיד אהבתי לחלוק עליו וזה לא השפיע כהוא זה על החברות הטובה שהיתה לנו ושאני מניח שתהיה לנו גם בעתיד.

"עכשיו אנחנו 9 שופטים, 10 יחד איתי, בבית המשפט העליון. מעטים מאוד שנשארו. קשה להיפרד מהם משום שאת כולם אני מכיר היטב ואת כולם אני מעריך מאוד. אני חושב שיש לנו בית משפט עליון יוצא מן הכלל, מאוזן מאוד, פלורליסטי מאוד.

"יש בי עצב מסויים על זה שלא הספקתי לסיים את כל הפרוייקטים שאותם רציתי לסיים. למשל, הפעילות שלי בתחום הבטחת העצמאות השיפוטית המוסדית, לא הגיעה לידי סיום. את ההתארגנות מחדש של הרשות השופטת והאורגנים הפנימיים שלה, לא סיימתי. התחלתי ולא סיימתי את גיבוש תורת ניהול המשפט. גם מוסד הגישור, שהייתי מבין התומכים הגדולים שלו, עדיין לא הגיע אל המנוחה ואל הנחלה. וכמובן, למותר לומר, שיש בעיות יסוד של החברה הישראלית, של המשפט הישראלי ושל השיפוט הישראלי, שלא באו לידי סיום והן נשארות פתוחות. אבל זו דרכו של עולם. לעולם אינך מתרחץ באותו נהר פעמיים, תמיד הבעיות הן בעיות חדשות ושופטים חדשים יפתרו אותן.

"אני, כאמור, גם שמח לעזוב את השיפוט אחרי כל־כך הרבה שנים. אני חושב שבית המשפט העליון לדורותיו, החל מהקמתו ב־1948, הניח יסוד בריא ואיתן לחברה הישראלית, לערכיה של מדינת ישראל, גם כמדינה יהודית וגם כמדינה דמוקרטית, ביסס את הדמוקרטיה הישראלית והניח לה יסודות איתנים ויציבים. אני שמח על השינויים שהוכנסו בשנים האחרונות במבנה מערכת בתי המשפט.

"אני שמח שהיחסים שלנו עם לשכת עורכי הדין עלו על המסלול הנכון. אני ראיתי כאחד הכישלונות שלי את הקרע שנוצר ואני רואה כאחד ההישגים של הלשכה ושל האנשים שאיתם הלשכה ניהלה משא ומתן, שהקרע הזה בא על תיקונו. אנחנו נמצאים עכשיו במערכת בתי המשפט בתוך מהלך גדול של בינוי, ופה צריך להודות לדוד ליבאי שפתח כשר המשפטים במהלך הזה, שאנחנו עומדים לקראת סיומו. מיחשוב, תוספות של שופטים, שופטים עמיתים, עוזרים משפטיים וכיוצא בזה. כך שכשאני מסתכל על עצמי, כשאני מסתכל אחורה על מערכת המשפט, על מערכת השיפוט, על בית המשפט, אני רואה כמובן את הבעיות, אני רואה את ההישגים, ואני אומר לעצמי: עשית מה שיכולת לעשות, לפעמים טעית כמובן, לפעמים לא טעית, אני מקווה שברוב המקרים לא טעיתי. על כל פנים, הטעויות שלי, הן רובן ככולן בחיים, וכשאני טועה אני מודה בטעויות שלי. עשיתי כל מה שיכולתי למען החברה הישראלית.

> **"אני מצפה לרגע שהמסך ירד ואני ארד מהבמה, עם שלמות נפשית מלאה. בלי כעס, בלי עצבנות. אני שלם עם עצמי. אני יודע היטב את כישלונותיי, אני מכיר בהם, אני מדבר עליהם, חברים אומרים לי שאני מדבר עליהם יותר מדי. ואני יודע גם אי אלה הישגים"**

"תמיד אמרתי, ואני חוזר על האמירה הזאת, תמיד כשנכנסתי לאולם בית המשפט נכנסתי בתחושה שכשאני יושב לדין אני עומד לדין. את הישיבה לדין סיימתי, כמעט, ואז ודאי תתחיל העמידה שלי לדין, ואני מקבל אותה באהבה גדולה.

"הזכירו את שמי בכל מיני עניינים. תשכחו מזה. אני עצמי לא מתכוון לקחת חלק פעיל בשום פעילות ציבורית זאת או אחרת. כל תקוותי היא שמעט השנים, או שלא מעט השנים שנותרו, יוקדשו לעבודה אינטלקטואלית, שאני אוכל להקדיש אותן לכתיבה של אותם ספרים שלא הספקתי לכתוב.

"אתם ודאי עייפים מהספרים שכתבתי, אבל יש דורות אחרים של משפטנים שיבואו ואני רוצה להקדיש את שארית עבודתי האינטלקטואלית לכתיבה בתחום החוקתי בכלל, ובתחום של זכויות האדם בפרט. רכשתי ניסיון מסויים בנושא הזה והייתי רוצה להמשיך בו, לא בשום דבר אחר".

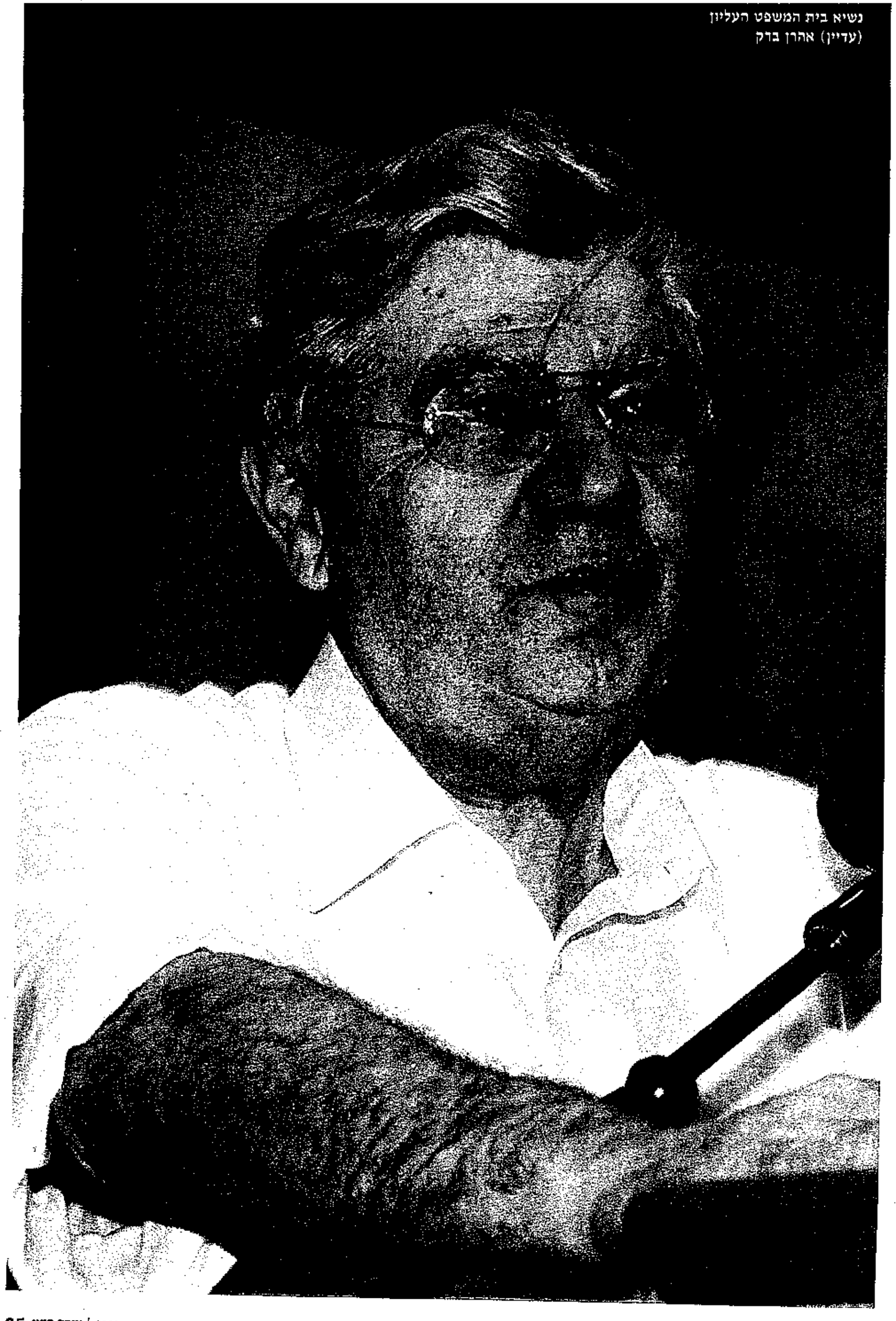

נשיא בית המשפט העליון (עדיין) אהרן ברק